

Razsojevaje Koseskega umotvore moramo torej razločevati dve dobi; prva sega od 1818. l. (ko je javno nastopil) do njegove bolezni (1852. l.); druga pa sega od njegove bolezni do njegove smrti.

Koseskega pesni v prvi dobi so ognjevite, vzvišene, veličastne in resne. V njih se kaže ljubezen do Boga in domovine. Enako apostolu kliče neprenehoma svoje rojake na delo národu v blagor, zagotavljač, da „krasno bo sad slovenske reči ob uri dozorel“, t. j. Slovencev čakajo srečni in veseli dnevi v bodočnosti! Koseskega pesni so imele neizmeren vpliv na probujo slovenskega národa, in užé zaradi tega zasluži njegovo imé, da se ga spominjamo.

Poleg izvirnih pesni ima Koseski največ prevodov. Prestavljal je namreč iz različnih jezikov, takó n. pr. iz nemškega, angleškega, grškega, ruskega in italijanskega. L. 1870. je priobčila „Slovenska Matica“ v Ljubljani Jovana Koseskega zbrane pesni; a l. 1880. objavi isto društvo še „Dodatek“ tem pesnim. Omeniti je o Koseskem še to, da ni pisal národno, to pa izhaja iz tega, ker po svojih službenih okolišnih ni zmerom živel v slovenskih krogih, mej slovenskim národom.

Izmej izvirnih pesni vam omenim le njegove „Slovenija cesarju Ferdinandu o veselem dohodu v Ljubljano 1844. l.“, „Visoka pesem“, „Vojaška“, „Novice bralcem koncu leta“ in dr. Mej prevodi se mu je dobro posrečila: „Devica Orleanska“, „Pesem o zvonu“, katere odlomek, imejoč naslov „korist ognja“ je natisnjen na 112. strani našega Berila in dr.

Poleg ogromnega števila pesni je Koseski spisal tudi nekaj povesti in drugih koristnih spisov.

Jovan Koseski je bil ljubeznjiv in plemenit mož, vrlo brižen za izvrstno odgojo svojih otrok, kateri, dorašči, uživajo vsi zdaj obče spoštovanje. In, ako pomislimo na različne okoliščnosti, posebno na čas, v katerem je Koseski deloval, moramo priznati, da je mnogo storil za národ slovenski; zató bode njegov spomin živel mej nami.

Zschokke.

(Glej 12. berilno vajo „Strgan rokav“.)

Ta berilna vaja je bila svoj čas natisnjena v „Verteci“, in je posneta po Zschokke-jevi (izreci: Čoke-jevi) nemški povesti. Henrik Zschokke je bil priljubljen nemški pisatelj, porojen l. 1771. v Frankobrodu pri reki Odri na Nemškem. Spisal je Nemcem mnogo lepih povesti i. dr., posebno pa sloví zaradi svoje izborne knjige: „Ure pobožnosti“. Zschokke je umrl 1848. l. v Švici.

(Dalje pril.)

Greinerjevi zvezki s predpisi.

(Poročal J. Okorn v učiteljski skupščini v dan 2. julija 1884. l. pri Sv. Petru.)

Metodično ravnanje pri pouku v lepopisji je neogibno potrebno. Marsikateri učitelj misli, da je Bog vé kaj staknil, če je osupnil svoje učence zdaj s to, zdaj z ono lepopisno novotarijo. Táko ravnanje pa zeló ovira pravi uspeh pri pouku in nastavlja mnogo neprilik, ako se učitelji zamenjavajo in ako se roditelji, oziroma otroci, preseljujejo v drugi kraj. Zamenjanje učiteljev iz ene šole v drugo prinese tudi otroku izpremembo v pisnih potezah in takó ovira, da bi si učenci svoje rokopise utrдили. Izvrstna kaligrafa Mann in Mühlbauer obsojata to početje v knjigi „der Schreibunterricht“ z naslednjimi besedami: „Es ist auf allen Unterrichtsstufen für jeden Buchstaben nur eine einzige und zwar stets

dieselbe Form zu lehren. Formenwechsel und Doppelformen, als den Unterrichtserfolgen nachtheilig, sind auszuschliessen“.

Ta znana resnica nas mora pripeljati do koristnega prepričanja, da se vsi učitelji poprimemo enakih oblik pismen, kar se dá lahko doseči, ako se vzprejmó pismena Greiner-jevih zvezkov.

1. Zakaj naj odobrimo ravno pismena ali črke Greiner-jevih zvezkov?

2. Se li njih metoda zadostno potrjuje?

Imé Greiner-jevo je, kar se tiče lepopisja, že po vsi Avstriji jako znano. Njega zvezki s predpisi se nahajajo v nemškem, češkem, ogerskem, hrvatskem, srbskem, poljskem in slovenskem jeziku. Ta razširjenost gotovo ni brez pomena.

Zvezkov je v celoti za nemški jezik 12, za slovenski pa 10 vkup. Potem nam podaje še jeden zvezek, ki nas uči delati številke. Te pisanke nam predočujejo in razlagajo tista izvrstna načela, katera je sprožilo prvo učiteljsko društvo „Volksschule“ na Dunaji — gledé na pouk v pisanji. — V metodni, zaporedni razvrstitvi so pismena in njih poteze v najenostavnejših in najnaravnejših oblikah. Naslednja oblika razvija se iz prejšnje.

Oziraje se na določbe učnega reda je pisava v teh zvezkih točno izpeljana. Slavní c. k. deželni šolski svét v Ljubljani je to sam pripoznal, ker on je naročil Greiner-ju, da naj izdá zvezke sè slovenskimi predpisi.

Zdaj presodimo, kje da ima Greiner-jeva učna pot svoje težišče.

Lepopisje brez analize, razlaganja, primerjevanja, kazanja na estetične oblike ni dosta vredno. Ako učenec nima v duhu pred svojimi očmi slike pismen in je popolnoma ne ogleda; ako ni učencu strogo znano, pravi pedagog Kehr, iz katerih prvin je pisme (črka): potem manjka vsakemu pisalnemu pouku naravna podloga. Kakor to vsak učitelj vé že iz pedagogike, tako tudi marsikoga skušnja uči, da nam kaže raba šolske table dokaj neprilичnosti.

Tabla in svetloba v šoli niste vselej takošni, da bi učitelj mogel dotične oblike lepo pisati učencem v posnemanje. Besede, na tabli pisane, so nekaterim preoddaljene, da bi jih zamogli dobro viditi. — S predpisavanjem na šolski tabli tudi ni moči skrbeti za večji ali manji razvoj posameznega učenca, in to še tem manj, ker učenci ne obiskujejo šole vsi redno. Ne samó to, ozirati se moramo tudi na lepoto oblik. Nek pedagog pravi: „Das mustergiltige Vorbild im Schreibunterricht ist der wichtigste Factor in der Technik des Schreibens“.

Vsak učitelj pa ne zná pisati lepo in posnemanja vredno. Vse te in enake neprilike je popolnoma odpravil Greiner sè svojimi zvezki.

V teh pisankah ima vsak učenec tiskane vzglede v posnemo pred sabo; te tiskane vzglede bode vsak posnemal v njih velikosti, in — vsak jih ima pred sabo takó, da jih vsi enako razsvetljene vidijo.

S tablo se učenec tudi okoristi; zdaj ima še več koristi od nje, nego prej, ker na prosti tabli učitelj lahko kaže razne pogoške, razvoj in zvezo potez. Ob enem pa naj bode vsak učenec sam svoj nadzornik, tako, da učiteljevo nadzorovanje ni tako vrlo potrebno in to je na šolah, kjer je učitelj z oddelki preobložen, velicega pomena.

Povzamemo li vse koristi, ki jih dosežemo z Greiner-jevim učnim pripomočkom, takó vidimo iz vsega, da te pisanke učitelju in učencu zdatno olajšujejo pouk v pisanji, dà zlasti šolam, napolnjene z oddelki, izvrstno koristne.

Zvezki niso dragi, ker vsak veljá dva krajcarja, torej toliko, kolikor vsak drug gladek brez napisanih predpisov.

Kar pa tem pisankam daje toliko vrednost in jih stori neprecenljive, je pač to, da se učenci iz njih navadijo pisati enakolične poteze in da se pouk razvija brez ovire.

Ker je okrajnim učiteljskim skupščinam nalog, prizadevati si do potrebne skladnosti v notranji uredbi učilništva po okraji, predlagam, da se Greiner-jeve pisanke uvedejo v vse šole tega okraja. (Vzprejme se.)

Šolska letina.

Razredba učenk mestne peterorazredne dekliške ljudske šole v Ljubljani koncem šolskega leta 1883/4. ima pglavitne stvari »iz šolske kronike«, potem pa statistiko učenk in učiteljic. V začetku šolskega leta je bilo v šoli 335 učenk. Mej temi je bilo 305 Slovenk, 25 Nemk, 5 Lahinj. V šolo je prav pridno hodilo 222 učenk, pridno 30, manj pridno 27, zanikerno pa 14. Za bližnji višji razred sta bili sposobni 202, nesposobnih je bilo 81. Poučevali so en katehet in 5 učiteljic.

Letno poročilo čveterorazredne deške ljudske šole v Škofji Loki koncem šolskega leta 1883/4. ima spise: »iz šolskega dnevnika«, »učiteljstvo«, »šolska knjižnica«, »javna zahvala«, »statistični pregled učencev konec šolskega leta 1883/4.« in »učence po zasluženji razvrstene«.

Letno poročilo čveterorazredne deške in dvorazredne dekliške ljudske šole v Kranji koncem šolskega leta 1883/4. obsega »šolska naznanila«, »šolsko kroniko« in »učence po zasluženji uvrstene«. Poučevali so štirje učitelji, dva kateheta in dve učiteljici. Učenci so bili 203, učenk pa je bilo 146. V kroniko je mej drugim tudi zapisan dan 9. oktobra preteč. l., ko sta bila župan Kranjskega mesta g. Karol Šavnik in g. Jos. Levičnik, učitelj v Železnikih, prvi od Nj. Veličanstva s Fran Jožefovim redom, drugi pa s srebrnim križem za zasluge s krono. Ta slavnost se je vršila pri c. k. okrajnem glavarstvu; udeležilo se je je učiteljstvo Kranjskega mesta.

Letno poročilo čveterorazredne deške šole v Kamniku 1883/4 ima novice »iz šolske kronike«, »dobrotnike šole«, »učiteljstvo« in »vкупni pregled učencev«. Poučevali so štirje učitelji in en katehet. Učencev je bilo 206. V poštni hranilnici imajo učenci 223 glđ. 15 kr. vloženih.

Letno poročilo dvorazredne dekliške ljudske šole s poludnevničnim poukom v Kamniku o koncu šolskega leta 1883/84. kaže učenke v štiri oddelke razdeljene, vкуп 174 učenk.

Letno poročilo čveterorazredne ljudske šole v Postojini 1884. l. kaže »učiteljstvo«, »vкупni pregled za šolo godnih in obiskajočih otrok v šolskem letu 1883/4.«, »knjižnico«, »kroniko«, »slavnostna govora« in »razvrstitev učencev in učenk«. Poučevali so v tej šoli trije učitelji, en katehet in dve učiteljici. Za šolo godnih otrok je tū 348, iz mej katerih jih je v šolo hodilo 315. Knjižnica šolska šteje 275 knjig. Mej temi jih je 188 v porabo učiteljem in 87 v berilo šolski mladini. Okrajna učiteljska knjižnica, katero oskrbujejo tamkajšnji učitelji, pa ima 534 knjig. Z najvišjim določilom z dnē 9. septembra 1883. l. blagovolil je podeliti presvetli cesar tukajšnjemu dekanu in predsedniku krajnega šolskega sveta, preč. gosp. Janezu Hofstetterju, kot priznanje za njegovo mnogoletno izbornu službovanje, viteški križ Franc-Josipovega reda. Učiteljsko osobje se mu je spodobno poklonilo ter mu čestitalo k zasluženemu odlikovanju.

V dan 30. julija je bil slovesni sklep šolskega leta. Ta dan obhajala se je ob enem obletnica cesarjevega prihoda v Postojino. Po zahvalni sv. maši vršila se je slavnost po prav primernem vzporadu. Prvi slavnostni govor je bil taki-le:

Preljubi součenci! Urno se suče kolo časa, brez prenehleja hiti dalje ter zgine v neizmerno morje večnosti, in bitko toži srce: Oj ljuba preteklost, kje si? Tudi nam je zopet preteklo eno leto, in nikoli ga ne bo več nazaj. Ko smo prišli prvikrat v šolo, bilo je plašno srčice naše; kajti to je bil vstop v ptuj, nam neznan svet, bila je ločitev od nam priljubljenih otročjih navad, ločitev od prijazne očetove hiše. Toda kmalo privadil se je naš duh tū, in v kratkem se je naše srce zaupno in ljubeznjivo oklenilo šolskih prostorov. Spoznavati smo začeli, kako se v šoli pripravlja temelj k našej sreči, kako stoje tū klini one lestvice, katera pelje v